

Безпеки ООН, Департамент Операцій з підтримання миру, цивільна поліція ООН, злочини членів персоналу ОПМ проти місцевого населення і біженців, міжнародний кримінальний суд.

УДК [34-047.64]:331.07(100)МОП

Г. В. Терела

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАЙМАНОЇ ПРАЦІ: ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ

У статті досліджено правові засади нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства України через призму міжнародно-правових стандартів, закріплених насамперед в конвенціях та рекомендаціях Міжнародної організації праці. Здійснено порівняльно-правовий аналіз національного законодавства із зазначеними стандартами. З'ясовано, що найважливішими міжнародними принципами ефективної контрольно-наглядової діяльності у сфері найманої праці є принцип інтеграції та принцип запобігання. Акцентується увага на тому, що ратифікувавши Конвенцію № 81 «Про інспекцію праці у промисловості й торгівлі», Україна зобов'язалась мати систему інспекцій праці, до повноважень яких належить не лише забезпечення дотримання трудового законодавства, але й охорони праці. На виконання цієї конвенції в Україні створена Державна інспекція України з питань праці зі значним колом повноважень. Водночас актуальним залишається завдання щодо подальшого розширення її компетенції з метою набуття того дійсно інтегрованого характеру, який передбачений конвенціями МОП та найкраще зарекомендував себе у зарубіжній практиці.

Зроблено висновок, що найбільш перспективними напрямками подальшого реформування контрольно-наглядової діяльності у сфері найманої праці є: по-перше, удосконалення інституційної структури органів нагляду і контролю з метою створення ефективно діючих інтегрованих інспекцій праці із одночасним посиленням орієнтації на запобіжні заходи; по-друге, перегляд нормативних вимог на їх відповідність міжнародно-правовим стандартам, зокрема узгодження з останніми положень Закону України «Про основні засади здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», які визначають порядок проведення перевірок інспекторами праці; по-третє, подальше розроблення національного законодавства на основі міжнародних стандартів та закріплення у новому Трудовому кодексі системи органів нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю, з-поміж яких чітко визначити правовий статус Державної інспекції України з питань праці як спеціалізованого органу контролю державної виконавчої влади із надвідомчою компетенцією.

Ключові слова: міжнародно-правовий стандарт, правове забезпечення, контрольно-наглядова діяльність, інспекція праці, Міжнародна організація праці, конвенція, рекомендація.

Постановка проблеми. Україна, як член Міжнародної організації праці (далі – МОП) з 1954 року, взяла на себе обов'язок забезпечувати дотримання на національному рівні принципів та норм ратифікованих конвенцій, а також регулярно інформувати керівні органи МОП про вжиті заходи.

Однак аналіз практики реалізації контрольно-наглядової діяльності у сфері

найманій праці вказує на те, що зазначені обов'язки виконуються не завжди належним чином, оскільки спостерігаються не поодинокі випадки порушення положень окремих конвенцій МОП. Зокрема, не узгоджуються із нормами ратифікованих Україною Конвенцій МОП № 81 та № 129 ряд приписів статей Закону України «Про основні засади здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», які стосуються порядку проведення перевірок інспекторами праці.

Питання імплементації міжнародних трудових стандартів набуває особливої актуальності, по-перше, на тлі реформування у сучасній Україні системи органів нагляду і контролю та, по-друге, у зв'язку із розробленням нового Трудового кодексу. Це вимагає активізації досліджень, спрямованих на здійснення наукового аналізу з метою виявлення положень національного трудового законодавства про контрольно-наглядову діяльність, які потребують змін та удосконалення з метою приведення їх у відповідність до міжнародно-правових стандартів, закріплених, зокрема, у конвенціях і рекомендаціях МОП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням міжнародно-правових стандартів у сфері праці займалися такі вітчизняні науковці, як Г. М. Біла, М. Д. Бойко, Н. Б. Болотіна, В. С. Венедиктов, М. М. Грекова, В. В. Жернаков, Д. А. Паньков, О. І. Процевський, О. Г. Серета, О. М. Ярошенко, а також зарубіжні вчені-трудовики І. Я. Кисельов, А. М. Лушніков, М. В. Лушнікова та ін. Однак окремі теоретичні та практичні аспекти, пов'язані з вказаною проблемою, залишаються доволі дискусійними та потребують детального дослідження і аргументування.

Метою статті є аналіз правових засад нагляду і контролю за додержанням трудового законодавства через призму міжнародно-правових стандартів та здійснення порівняльно-правового аналізу національного законодавства із зазначеними стандартами.

Викладення основного матеріалу. Міжнародно-правові стандарти праці – це особлива нормативна субстанція міжнародного трудового права, яка відзеркалює результати діяльності держав, що покликані привнести у ринкову економіку соціальні цінності, розроблені зусиллями світової спільноти. Змістом цих стандартів є концентроване відображення міжнародного досвіду, здобуте у результаті скрупульозного відбору найбільш універсальних норм і положень національних систем трудового права [4, с. 448–449], що дозволяє говорити про міжнародні трудові стандарти як зразок та орієнтир для розвитку національного трудового законодавства [3, с. 52-53].

Безперечно, вагоме значення міжнародно-правові стандарти мають і для підвищення загальної ефективності регулювання контрольно-наглядової діяльності. МОП виробила низку конвенцій та рекомендацій, які закріплюють статус органів нагляду і контролю за додержанням трудових прав. Уже в статуті МОП містилася вимога до всіх членів організації про заснування інспекції праці. У 1919 р. була прийнята Рекомендація № 5 про інспекцію праці (службу охорони здоров'я), а у 1923 р. Рекомендація № 20 про інспекцію праці. Оскільки, як впливає із їх правової природи, вони носили рекомендаційний характер, основу для створення національних систем інспекцій праці склали Конвенція № 81 1947 р. «Про інспекцію праці у промисловості й торгівлі» та Конвенція № 129 1969 р. «Про інспекцію праці в сільському господарстві». До речі, Конвенцію № 81 ратифікували понад 130 держав-членів МОП, а Міжнародна конференція праці включила її до десяти найважливіших.

Для багатьох країн характерна модель спеціальних і об'єднаних інспекцій, коли поряд з основними функціонують спеціалізовані інспекції або інші служби, які мають галузеве або технічне спрямування. Так, в Україні, окрім Державної інспекції з питань праці, створена ціла сітка державних органів нагляду та контролю за додержанням

трудового законодавства, а саме: Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна санітарно-епідеміологічна служба України, Державна інспекція ядерного регулювання України.

Розглянемо, як діяльність національних контрольно-наглядових органів узгоджується із міжнародно-правовими стандартами.

8 вересня 2004 р. Законом № 1985-IV Україна ратифікувала Конвенцію № 81, а Законом № 1986-IV, – Конвенцію № 129. Тим самим Україна зобов'язалась мати систему інспекцій праці, до повноважень яких належить не лише забезпечення додержання трудового законодавства, але й охорони праці. Окрім того, організаційно-правові аспекти діяльності інспекцій праці містять Конвенція МОП № 88 1948 р. «Про організацію служби зайнятості», Конвенція № 155 1981 р., «Про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище», Конвенція № 161 1985 р. «Про служби гігієни праці», Конвенція № 181 1997 р. «Про приватні агентства зайнятості», Конвенція № 187 2006 р. «Про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці». Вищезазначені конвенції за виключенням останніх двох ратифіковані Україною. Загалом 46 конвенцій та рекомендацій МОП містять у своїх текстах посилання на поняття «інспекція праці» [18].

Конвенції № 81 та № 129, з-поміж іншого, містять прямі вимоги про те, що система інспекції праці повинна бути підвідомчою та підконтрольною центральному органу влади. Недостатній рівень централізованої координації сприяє виникненню труднощів щодо ефективного дотримання положень трудового законодавства внаслідок дублювання функцій, неповноцінного обміну інформацією, відсутності повної комплексної стратегії інспекційної діяльності. На вимогу МОП координація діяльності різних інспекційних органів в межах системи регулювання питань праці може гарантувати здійснення ефективних заходів на всіх рівнях [18].

Після багатьох років експериментувань у сфері пошуку ефективних механізмів контролю за додержанням трудового законодавства міжнародною спільнотою були вироблені спільні принципи, з яких двома найважливішими стали запобігання та інтеграція. Міжнародна конференція, яка проходила у Люксембурзі 9-11 березня 2005 р., ухвалила Остаточні висновки «Єднання понад розбіжності: про необхідність створення інтегрованої системи інспекції праці», у яких рекомендувала державам-членам МОП розробити національні плани дій зі створення відповідних інспекцій, до відання яких має відноситися не лише контроль у сфері охорони праці, але й таких питань, як забезпечення рівноправності працівників, захист прав трудящих-мігрантів, неповнолітніх, жінок, осіб похилого віку тощо.

Згідно Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» № 1085/2010 від 09.12.2010 р. утворено Міністерство соціальної політики та Державну інспекцію з питань праці (далі – Держпраці) шляхом реорганізації Міністерства праці і соціальної політики України, у складі якого діяв Державний департамент нагляду за додержанням законодавства про працю, що мав статус урядового органу державного управління [14]. Держпраці включено до системи центральних органів виконавчої влади. Відповідно до Положення, затвердженого Указом Президента України від 6.04.2011 р. № 386/201, Держпраці, з-поміж іншого, забезпечує реалізацію державної політики з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення. Слід відзначити, що компетенція Державної інспекції згідно названого положення істотно розширилась. За нею нормативно закріплені такі групи повноважень: а) щодо попередження правопорушень; б) щодо припинення правопорушень; в) щодо застосування

адміністративних санкцій; г) нормотворчі повноваження; д) роз'яснювальні повноваження [2, с. 211].

Згідно Указу Президента № 19/2013 від 16.01.2013 р. пп.3 п. 4 Положення про Державну інспекцію з питань праці було викладено в новій редакції, чим істотніше були деталізовані та розширені контрольні повноваження інспекції, а саме: остання отримала право здійснювати державний нагляд та контроль за додержанням вимог законодавства про зайнятість населення з питань дотримання прав громадян під час прийому на роботу та звільнення; використання праці іноземців та осіб без громадянства; дотримання прав і гарантій стосовно працевлаштування громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню. Окрім того, Держпраці відповідно до пп. 3¹ Положення отримала право здійснювати контроль за додержанням вимог законодавства про рекламу щодо реклами про вакансії (прийом на роботу) [13].

Не зважаючи на отримання ширших повноважень, ефективність діяльності державних інспекцій залишається недостатньою. За даними Рахункової палати України тільки близько 5 % із понад 1 млн. зареєстрованих роботодавців підпадають під щорічні перевірки інспекцій праці. Насамперед така ситуація обумовлюється недостатньою кількістю інспекторів, оскільки на кожного з них при річному нормативі 60 підконтрольних суб'єктів господарювання припадає в середньому 14 427, що у 240 разів перевищує встановлені норми [15].

З метою збільшення кількості інспекторів праці та відповідно підвищення ефективності їх діяльності останнім часом розглядалася можливість об'єднання Державної інспекції з питань праці та Державної Служби зайнятості (далі – ДСЗ). Варто нагадати, що ще згідно ст. 18 першого Закону України «Про зайнятість населення» від 01.03.1991 р. № 803 у складі ДСЗ була створена інспекція, яка здійснювала контроль за виконанням законодавства про зайнятість. Указом Президента № 19/2013 від 16.01.2013 р. було затверджено нове Положення про Державну службу зайнятості, яке на відміну від попередньо діючого (від 21.06.1991 № 46) не передбачає у структурі ДСЗ інспекцій з контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення Цим же Указом, як зазначалося вище, функції інспекції по контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення були передані Держпраці.

Однак на цьому спроби здійснити реформи у сфері управління адміністрацією праці не вичерпались, а натомість результатом роботи робочої групи Міністерства соціальної політики став проект Указу Президента про об'єднання Держслужби зайнятості та Держпраці, який широко обговорювався фахівцями восени 2013 р. Прихильники такого об'єднання зосереджували увагу на можливості збільшення кількості інспекторів за рахунок інспекцій, які діють у структурі ДСЗ. Однак, за слушним зауваженням заступника Голови Федерації профспілок України С. Я. Українця, у випадку втілення таких планів функції нагляду і контролю будуть передані сервісній службі, яка надає адміністративні послуги, що означає фактичну ліквідацію інспекції праці [10]. Відтак шляхи реформування Держпраці з метою підвищення її ефективності та водночас можливості реалізації поставлених завдань відповідно до міжнародних стандартів залишається актуальним та відкритим питанням, оскільки проведення лише адміністративної інтеграції без наділення інспекції праці необхідними ресурсами не призведе до очікуваних результатів [18].

Низка проблем виникає також у зв'язку з реалізацією приписів статей Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» 05.04.2007 р. № 877 стосовно діяльності Держпраці. У Законі зазначено, що сфера його застосування поширюється на відносини, пов'язані зі здійсненням державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. При цьому перелік органів виконавчої влади, уповноважених законом здійснювати такий нагляд

(контроль), надано у листі Держкомпідприємництва від 10.07.2008 р. № 5811. До таких органів, зокрема, віднесений Державний департамент нагляду за дотриманням законодавства про працю (правонаступником якого є Держпраці). Однак, на думку фахівців, Закон № 877 не може бути застосований до діяльності Держпраці через особливості виконуваних інспекцією функцій. Діяльність інспектора праці, виходячи зі стандартів МОП, істотно відрізняється від діяльності тих органів виконавчої влади, які контролюють якість продукції та дотримання технології її виготовлення, додержання податкового законодавства тощо. Намагання застосувати норми Закону № 877 до регламентації роботи інспекторів праці створює проблемне правове поле, оскільки прямо суперечить положенням Конвенцій № 81 та № 129 попри те, що одним із принципів нагляду (контролю), визначеному ст. 3 цього Закону є «дотримання умов міжнародних договорів України» [18].

Зокрема, до таких невідповідностей належать:

- можливість проведення не лише планових, але й позапланових перевірок тільки у робочий час (ч. 4 ст. 3 Закону) суперечить приписам ст. 12 Конвенції МОП № 81, відповідно до якої інспектори праці мають право відвідувати підприємство у будь-який час;
- вимога ч. 13 ст. 4 Закону про необхідність внесення запису до відповідного журналу перед проведенням перевірки та вимога ч. 4 ст. 5 Закону щодо можливості проведення планового заходу за умови письмового повідомлення суб'єкта господарювання не пізніше як за десять днів не відповідають припису пп. «а» п. 1 ст. 12 Конвенції МОП № 81 щодо права безперешкодного проходу інспектора без попереднього повідомлення;
- вимога щодо проведення планового та позапланового заходу у присутності керівника, заступника чи уповноваженої особи (ч. 11 ст. 4 Закону) не відповідає п. 2 ст. 12 Конвенції МОП № 81, згідно якої інспектор може не повідомляти посадових осіб про свою присутність, якщо вважатиме, що це може завдати шкоди ефективності контролю;
- можливість проведення позапланової поведінки за зверненням фізичної чи юридичної особи лише з дозволу центрального органу виконавчої влади (абз. 4 ч. 1 ст. 6 Закону), а також зобов'язання ознайомити суб'єкт господарювання із підставою позапланової перевірки порушують вимоги ст. 15 Конвенції МОП № 81 про абсолютну конфіденційність джерела інформації.

Відтак, Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» містить чимало правових колізій щодо застосування міжнародно-правових стандартів у цій сфері. Окрім того, це негативно впливає на ефективність здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, в тому числі про охорону праці.

Показово, що комітет експертів МОП тричі в своїх коментарях (2010, 2011, 2012 рр.) привертая увагу до фактів порушення Україною Конвенцій МОП № 81 та № 129 і пропонував Кабінету Міністрів України невідкладно внести зміни до Закону України № 877 та інших нормативно-правових актів з метою приведення їх у відповідність до вимог Конвенцій [18].

Тому спектр пропозицій серед фахівців варіюється між можливістю виведення діяльності Держпраці з-під дії Закону України № 877 шляхом внесення відповідних змін до ч. 2 ст. 2 Закону (перелік відносин, на які не поширюється дія Закону) та прийняттям окремого закону, який би врегулював контрольно-наглядову діяльність у сфері праці. Це видається тим більш актуальним, що система органів, які здійснюють такі функції досить розгалужена і на рівні закону не визначена.

Принагідно варто зазначити, що загалом фахівці розрізняють чотири основні типи

систем інспекцій праці, які функціонують у різних країнах світу. За основу їх виокремлення беруть два найістотніші критерії: по-перше, обсяг повноважень, по-друге, метод управління їх діяльністю (централізований чи децентралізований). Так звана загальна модель поширена у Франції, Іспанії, Португалії, Японії. Свою назву вона отримала завдяки наділенню інспекцій широким колом повноважень, які включають поряд із наглядом за безпекою та гігієною праці контроль за додержанням трудового законодавства.

Спектр повноважень, якими наділені інспекції англо-скандинавської моделі (Великобританія, Ісландія, Нова Зеландія, Бельгія, Італія, Нідерланди, Швеція, Швейцарія) є дещо вужчим. Інспекції здійснюють нагляд за дотриманням законодавства щодо безпеки та гігієни праці, а також приймають участь у регулюванні лише загальних умов роботи.

Федеральна модель (Австрія, Бразилія, Канада, Німеччина, Індія, Швейцарія, США, Росія) традиційно виокремлюється за ознакою розподілу повноважень між регіонами і центром. Характерною рисою такої моделі є належність до компетенції інспекцій, як правило, не лише здійснення контролю за безпекою праці, але й за додержанням законодавства про робочий час та про охорону праці.

Модель спеціальних і об'єднаних інспекцій характерна для багатьох країн, у яких поряд з основними функціонують спеціалізовані інспекції або інші служби, які мають галузеве або технічне спрямування. Зокрема, в Україні створена ціла сітка державних органів нагляду та контролю за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.

Варто підкреслити, що усі вищезазначені варіації систем інспекцій праці відповідають Конвенції № 81 «Про інспекцію праці у промисловості і торгівлі», оскільки, з одного боку, Протокол до Конвенції № 81 1995 р. передбачив поширення її положень на всі категорії працівників. Водночас державам, яка ратифікували Протокол, була надана можливість вивести з-під дії Конвенції № 81 деякі категорії державних службовців, якщо застосування до них положень Конвенції буде створювати проблеми. Прийнятним також був визнаний варіант, за якого держави, не виключаючи зазначені у Протоколі категорії осіб зі сфери дії Конвенції, допускають інспектування з певними обмеженнями та умовами [8, с. 958].

Окрім визначених Протоколом особливостей застосування Конвенції № 81, у ч. 2 ст. 2 самої Конвенції передбачено можливість у рамках національного законодавства окремих країн звільняти від застосування цієї Конвенції підприємства гірничої промисловості і транспорту або частини цих підприємств [7]. Тим самим виокремлення у конвенції таких сфер, як гірничо промисловість і транспорт, вказує на їхню особливість відносно інших промислових і торговельних підприємств, та відповідну специфіку здійснюваного інспектування у цих сферах, що є додатковим аргументом стосовно існування окремих структурних частин єдиної системи органів контролю за додержанням трудового законодавства України [16]. До речі, за роки незалежності Держгірпромнагляд 8 разів проходив структурне реформування [9]. У контексті реалізації принципу створення інтегрованих інспекцій праці, про що йшлося вище, фахівцями висувалися пропозиції щодо об'єднання Держпраці та Держгірпромнагляду у єдину Державну інспекцію з питань праці, гірничого нагляду, промислової і техногенної безпеки, на користь чого говорить і той факт, що у шести-семи різних інспекцій збігається до 80 % повноважень. Таке об'єднання мало б скоротити кількість перевірок і зменшити тиск на підприємців [9].

Підтвердженням інтеграційних тенденцій стали і практичні кроки до взаємодії на місцях між різними органами нагляду і контролю. Зокрема, з 1 лютого 2013 р. набула чинності угода про співпрацю у сфері безпеки життєдіяльності населення на рівні

Харківської області, предметом якої стало формування системних підходів до здійснення функцій державного нагляду, контролю та взаємодії, зокрема, при реагуванні на порушення вимог законодавчих та нормативно-правових актів щодо оплати, охорони та умов праці, пожежної і техногенної безпеки, забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення [17].

Не зважаючи на значну кількість контрольно-наглядових органів, в Україні не існує окремої інспекції праці у сільському господарстві. Щоправда відповідно до Указу Президента України від 13.04.2011 р. № 459/2011 була створена Державна інспекція сільського господарства України [12], яка з-поміж іншого, наділена повноваженням здійснювати контроль за охороною праці та пожежною безпекою в агропромисловому секторі. Однак за умовами праці у сільському господарстві здійснює контроль Держпраці, яка згідно пп. 1 п. 4 відповідного Положення наділена повноваженням проводити державний нагляд та контроль з питань трудових відносин підприємствами, установами, організаціями незалежно виду діяльності та господарювання [11]. Утім це не суперечить приписам норм ратифікованої Конвенції МОП № 129, оскільки у ч. 3 ст. 7 Конвенції одним із варіантів здійснення інспекції у сільському господарстві є функціонування єдиного відомства «інспекції праці, яке відповідає за всі сектори господарської діяльності» [6].

Конвенція про служби гігієни праці 1985 р. № 161 ратифікована Законом України № 1954-VI від 10.03.2010 р. [5] Однак єдиного органу гігієни праці в Україні поки що не створено, а нагляд за безпечним виробничим середовищем здійснюється різними державними органами.

Висновки і пропозиції. Отже, Україна як член МОП має за обов'язок забезпечувати дотримання на національному рівні принципів та норм ратифікованих конвенцій, а також регулярно повідомляти керівні органи МОП про вжиті заходи щодо їх застосування. Міжнародною спільнотою були вироблені спільні принципи ефективних механізмів контрольно-наглядової діяльності за додержанням трудового законодавства, з яких двома найважливішими стали запобігання та інтеграція. Ратифікувавши Конвенцію № 81 «Про інспекцію праці у промисловості й торгівлі», Україна зобов'язалась мати систему інспекцій праці, до повноважень яких належить не лише забезпечення дотримання трудового законодавства, але й охорони праці. На виконання цих конвенцій в Україні створена Державна інспекція України з питань праці зі значним колом повноважень. Водночас, актуальним залишається завдання щодо подальшого розширення її компетенції з метою набуття того дійсно інтегрованого характеру, який передбачений конвенціями МОП та найкраще зарекомендував себе у зарубіжній практиці.

Найбільш перспективними напрямками подальшого реформування контрольно-наглядової діяльності у сфері найманої праці є: по-перше, удосконалення інституційної структури органів нагляду і контролю з метою створення ефективно діючих інтегрованих інспекцій праці із одночасним посиленням орієнтації на запобіжні заходи; по-друге, перегляд нормативних вимог на їх відповідність міжнародно-правовим стандартам, зокрема узгодження з останніми положень Закону України «Про основні засади здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», які визначають порядок проведення перевірок інспекторами праці; по-третє, подальше розроблення національного законодавства на основі міжнародних стандартів та закріплення у новому Трудовому кодексі системи органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, з-поміж яких чітко визначити правовий статус Державної інспекції з питань праці як спеціалізованого органу контролю державної виконавчої влади із надвідомчою компетенцією.

Список використаної літератури

1. Висновок щодо законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення державного нагляду (контролю) та визначення сфер господарської діяльності, що підлягають державному нагляду (контролю)»: Оpubліковано відповідно до рішення Громадської ради при Держпраці України (протокол від 10.04.2013 № 2-гр) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dpu.gov.ua/Lists/Activities/DispForm.aspx?ID=14>
2. Гончарова К. В. Повноваження державної інспекції з питань праці / К. В. Гончарова // Актуальні проблеми права: теорія і практика : зб. наук. пр. – Луганськ : Вид-во Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. – 2011. – 640 с.
3. Грекова М. Визначення поняття та ознак міжнародних трудових стандартів / М. Грекова // Право України. – 2008. – № 4. – С. 50-53.
4. Киселев И. Я. Сравнительное международное трудовое право : учеб. / И. Я. Киселев. – М. : Дело, 1999. – 728 с.
5. Конвенція Міжнародної організації праці про служби гігієни праці : міжнародний документ від 26.06.1985 № 161 [конвенцію ратифіковано Законом № 1954-VI від 10.03.2010р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_042
6. Конвенція Міжнародної організації праці № 129 про інспекцію праці в сільському господарстві : міжнародний документ від 25.06.1969 № 129 [Конвенцію ратифіковано Законом № 1986-IV від 08.09.2004 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_114
7. Конвенція Міжнародної організації праці про інспекцію праці у промисловості й торгівлі : міжнародний документ від 11.07.1947 № 81 [Конвенцію ратифіковано Законом № 1985-IV від 08.09.2004 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_036
8. Лушников А.М. Курс трудового права : учеб. в 2-х т. / А. М. Лушников, М. В. Лушникова. – М. : Статут, 2009. – Т. 2 : Коллективное трудовое право. Индивидуальное трудовое право. Процессуальное трудовое право. - 1151 с.
9. Максименко О. Наглядові органи об'єднуються не поспішають [Електронний ресурс] / О. Максименко // Охорона праці і пожежна безпека. – Режим доступу : <http://oppb.com.ua/node/226>
10. Народні депутати підтримали позицію профспілок щодо діяльності державних інспекторів праці [Електронний ресурс] // Інформаційно-аналітичний центр ФПУ. – Режим доступу : <http://fpsu.org.ua/pozitsiya-profspilok/2493-narodni-deputati-pidtrimali-rozitsiyu-profspilok-shchodo-diyalnosti-derzhavnikh-inspektoriv-pratsi>
11. Положення про Державну інспекцію України з питань праці : затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 р. № 386/201 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386/2011>
12. Про Державну інспекцію сільського господарства України : Указ Президента від 13.04.2011 № 459/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/459/2011>
13. Про Державну службу зайнятості України : Указ Президента України від 16.01.2013 № 19/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386/2011>
14. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 09.12.2010 № 1085/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/13355.html>

15. Рахункова палата України : бюл. підгот. за матер. Звіту про результати аналізу стану заборгованості з виплати заробітної плати [Електронний ресурс]. – Київ : Рахункова палата України, 2010. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16727012>

16. Серета О. Г. Міжнародні стандарти з охорони праці: сучасний стан та перспективи адаптації законодавства України / О. Г. Серета // Публічне право . – 2013. – № 2. – С. 219-226.

17. Угода про співпрацю у сфері безпеки життєдіяльності населення на Харківщині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.social.org.ua/view/3004>

18. Щодо відповідності об'єднання Державної інспекції України з питань праці та Державної служби зайнятості України стандартам Міжнародної організації праці. Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. Пищуліна, О. Кочемировська, О. Коваль; Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1341/>

Стаття надійшла до редакції 05.05.2014 р.

G. V. Terela

LEGAL ENSURE OF EFFECTIVE CONTROL AND SUPERVISION ACTIVITIES IN THE SPHERE OF WAGE LABOR: A VIEW THROUGH THE PRISM OF INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS

The article investigates the legal principles of supervision and control over compliance of labor legislation of Ukraine in the light of international legal standards set forth in particular in the conventions and recommendations of the International Labor Organization. The comparative and legal analysis of national legislation with these standards is done. It was found that the major international principles of effective control and supervisory activities in the sphere of wage labor is the principle of integration and the principle of prevention. Attention is focused on the fact that ratified the Convention № 81 «On Labor Inspection in Industry and Trade», Ukraine is committed to have a system of labor inspection, to the authority of which belongs not only to ensure compliance of labor laws, but also safety. In pursuance of this Convention in Ukraine the State Inspection of Ukraine for work with a large range of powers was founded. However, the actual task is to further expand its competence in order to obtain truly integrated nature, that is in the Convention and the ILO and the best recommended itself in foreign practice.

It was concluded that the most promising areas for further reform of the control and supervision activities in the sphere of wage labor are: first, the improvement of the institutional structure of supervision and control authority in order to create effective integrated inspections of work while increasing focus on preventive measures; second, review the regulatory requirements for their compliance with international and legal standards, including the recent agreement with the Law of Ukraine «On the Fundamentals of State Supervision (Control) in Economic Activities», which set forth procedures for inspection by inspectors of labor; thirdly, a further development of national legislation based on international standards and consolidation of the new Labor Code system of supervision and control over the observance of labor legislation, among which define the legal status of the State Inspection of Ukraine for work as a specialized agency of state control of the executive over offices competence.

Keywords: *international and legal standards, legal support, control and supervision activities, labor inspection, the International Labor Organization, convention, recommendation.*